

ZVON

LEPOZNANSKI LIST S PODOBAMI.

Leto V.

Na Dunaji 13. maja 1879.

List 10.

Slike iz Italije.

VI.

Isole Borromee.

a) Isola San Giovanni.

Angeljev krilatih zbōri
Plēli vence se nekōč,
Ko v pomladnji svetli zōri
Majnik vladal je cvetoč.

Venec vencu čudoviō
Z drobno roko pridenō,
Da v brezkončno rožno kito
Omamljivo narastō.

Sladko nje se veselili
Nežni angelji nebēs,
In so čudom se čudili
Bōji cvetja in perēs.

Mislili jo darovati
Zemlji vbogi so ljubēč,
Nje da znal bi naslajati
Serce človek si čutēč.

In krilatcev rōj premilo
Ogleduje zēmlje krōg;
Ktero mesto vredno bilo
Bi darū nebeških rōk? —

In pogledi svetli pali
Na veliko so vodō,
Najčistejši kjer kristali
V večnem blesku trepetō.

Na jezēro divno jasno,
A prostrano kot morjē,
Izmed jēzer najbolj krasno,
Ki mu najti ni verstē.

Na bregovje, ktero milo
Kakor vzorni vert višin,
Vse v lepōto se topilo
Stvārniku je na spomin.

Na čarōbni svet zelēni
Cvetja polni in duhā,
Ki ga Simplon zrē ledēni
Iz prestola od snegā.

Tū cvetējaj rožna kita
Nam preljuba nevenōč,
Postelja naj valovita
V sēn zaziblje jo cvetōč.

Neprestano naj jo grēje
Pōmladi poljūb gorāk,
Slednji vētrec naj priveje
Pōzdrav jej od nas sladāk.

Iznenadejan naj bode,
Kdor jo vidi, vsak zemljān:
Rožna kita sredi vode,
Prizor redek in izbrān!

S svojim domom se darilo
Loči angeljsko sedāj,
Doli plavajoč selilo
Na zemljē se blažni kraj.

Migal še je rōj blesteči,
Bog se mu nasmihal mil,
Pa oklēnil ga šunēči —
In otōk je stvarjen bil!

Lujiza Pesjakova.

Na planinah.

Dijaka Jože in Jernaj, oba že „stara studenta“ iz G. sta se še pred velikimi počitnicami zmenila, da pojmeta precej, ko prideta domov, za nekoliko dni v gore, na planino. Kakor sta bila zgovorjena, tako sta storila. Napravita si domov prišedši precej drugi dan potrebnih reči v brešna in kreneta popoldne iz vasi v goro. Pot ni bila dalja nego tri ure hoda, vendar je bilo precej vroče, ker solnce je pripekalo in brešno je grelo. Moralo se bode počivati. Dobro pol ure od vasi G., od kodar sta bila dijaka odrinila, prišedši na Raškovo Laze pod hruško, staro tepko, kjer se navadno počiva, veržeta vsak svoje breme, Jernač černo usnjato malho, ki je bila tako velika, da mu je šla skoraj okrog in okrog života, zakrila mu herbet, lakotnice in še nekoliko trebuha; Jože pa „vrečo“, ki jo je nosil na rami; spredaj polovico in zadaj polovico živeža v njej, na tla in ležeta v kaj prijetno senco na zeleno trato.

„Tako me je tlačila“, pravi Jernač čez nekoliko časa, ko je privlekel višnjevo mokro ruto izza srajce, da bi jo obesil na brinov germ, naj bi jo malo veter prepihal in posušil, „tako me je tlačila ta malha kakor mora. Nisem verjel, da bi ta reč tako težka postala, če se nekoliko časa nosi; ubogi ljudje, ki morajo še več kot toliko nesti v goro!“

„Veš, ljudje so pač uterjeni, vajeni, ne dela jim take sile kot nama, ki sva le redko kedaj takole uprežena. Meni le solnce kaj prizadeva, solnce, vidiš, kako mi je mokra srajca! Ne vem, kje se pot, kje se toliko vode jemlje; saj

sem suh kakor hrastova skorja, pa se še tako potim“.

„Kaj se boš temu čudil, saj veš, da obstoji naše truplo večinoma iz vode, 75 odstotkov je imaš, kako se ne bi potil“.

Odpočivši se zopet vstaneta in kreneta v goro. Zmenita se med potjo, da bosta še dvakrat počivala do planine, večkrat ne. Govorila nista mnogo, dokler nista prišla do počivališča verhu Pokljuke, kamor je bilo od Raškovih-Laz pol ure hoda. Šla sta počasi stopaje drug za drugim po kamenitnem kolovozu in se le ko prideta do verha, odvezala sta se jima zopet jezika. Prej družega govorjenja ni bilo, kot kaka nejevoljna beseda nad vročino, kaka pritožba, da jermen na rami preveč reže, ali da je vreča nepripravna za nošnjo, ker je teža preslabo razdeljena. Verhu klanca pa, tam pod nizkim, košatim, bukovim teršem, blizo katerega stoji lesen križ, odložita vsak svoje breme ter pravi Jernač:

„To te je imelo, Jože, tako si hropel za mano kakor nadušljiv konj; ha, ha!“

„Menda je bilo tebi huje kot meni, saj sem videl, da si komaj prestavljal suha bedra pred mano“, odgovori Jože in sede na zelo ponošeno suknjo na tla; zraven njega pogerne Jernač suknjo in leže na njo, malho je pa obesil na star bukov parobek. Zdaj privleče v lesene tertice zapleteno posodo iz brešna, potrese jo malo, odpre, oberne kvišku proti solncu, kakor bi hotel pokusiti novo vino ter pravi:

„Bog te živi, korenina! kaj ga bom nosil v malhi, potegni ga!“ in pomoli tovarišu posodo.

„Na zdravje“! odgovori Jože, nagne glavo nekoliko nazaj, Adamov kerhelj se mu premakne dvakrat gori in doli, steklo ga je nekoliko kapelj po gerlu. „Ta pa ta! precej hud je, gotovo je domač? jeli? brusčevce“?

„Saj si tudi ti hruščevce! tukaj gori v gorah je rastel, barovničevce je, ali jagodovec, pa ne hruščevce“ odverne Jernač. „Ti se ga menda malo bojiš, saj ti je skoraj sapo zaperl. Vidiš, takole se mora potegniti“, in požerkne ga nekaterekrat, todà tudi njemu ga je bilo precej dosti. — „Ha“! pravi Jernač, „zdaj se prigrizne še malo kruha pa greva zopet lahko, če je treba še štiri ure, tako me je poživil“.

„To je že tako! pijača ni vselaj enako dobra, veš da ga že nisem pokusil žganja, da sam ne vem, kedaj“, pritegne Jože, „in vendar se mi je ta požir tako prilegel, kakor sterganim hlačam zaplata: samo še košček kruha, pa greva. Ne bi verjel, da se sploh more tako potegniti, pa še ker je vroče. Le spravi ga, morebiti bode še prav prišel. Malo se ogledva okrog, kam se kaj vidi“.

„Kam se vidi od tod! Nikamor; v nebo pa tja po hribih se vidi, tja na Belšico in na Stol, pa doli okrog Kamnika te gore se še razločijo“, odgovori Jernač.

„Seveda bi se Kamniške gore imele tudi videti, saj sva vendar že precej visoko, čeravno od doma še ne hodiva več, kot dobro uro. Na zraku se že pozna, da sva v gorah; kako prijetna sapa je vendar to, ves planinski duh, ali ga ne čutiš, kako prijeten je? Kaj ne, kako se prilega, kako dobro dé“?

„Res je, že dolgo nisva serkala tako čistega. In veš, da mi je šinila izverstna misel v glavo, Jože“, pritegne Jernač.

„In ta je“?

„Čeravno imam zdaj lahke noge kakor serna, vendar mi ne boš zameril, ako si kaj boljšega privoščim, kakor ves čas tole kamenje bercati celo gori do planine; veš, še nisva na pol poti. Vidiš, človek je zato na svetu, da gospodari; živali pa so zato, da človeku pomagajo delati, da njemu služijo; ali ni tako? Kaj ne, to je vse res“?

„Gotovo! Kaj hočeš s tem? hočeš-li, da bi ti oporekal, da bi bito več govorjenja“?

„Ne, tega ne, ni treba! Vidiš, zdi se mi, da tukaj gori pri rotih, kamor imava še četert ure, več ne“, . . .

„Saj sam dobro vem“, seže mu Jože v besedo, „tukaj gori je bil včasih dober studenec, hočeš reči“?

„To je logika“, zaverne ga Jernač, „na stvarjenje človeka in živali pa pride dober studenec“!

„Pa govori in povej kaj misliš, če sploh kaj misliš; menda ti, tvoja dobra ideja in studence tukaj gori —“

„Jaz pravim, da človek je gospod na svetu a zato se bova midva še danes, predno prideva na planino, té pravice poslužila. Pervega konja, ki ga naletiva na paši, zasedem, in nesel me bode na planino. To sem ti hotel povedati. Pri studencu bova dobila nekatere; še vselaj so se pasli tam okrog rotov, kolikorkrat sem šel tale čas gori mimo studenca“.

„To bi ne bilo napačno; ali veš, precej bode besedi dovolj, ako naju kak sitnež vidi, da tujo živino jezdariva. Precej porekó ljudje, da mi dijaki živino mučimo in Bog vé kaj še. Skoraj je bolje, da greva kar peš, saj pot ni več huda, vročina pojenjuje; pa še nimava ničesa, da bi konje, če jih dobiva, na-

uvezla. Brez uzde ti bo pa žival naga-
jala, sem in tja naju bodo nosili po ger-
movji, samo na poti ne bodo hoteli
ostati**.

„Kaj boš to! bode se že videlo, da
bi jih le dobila! Odriniva torej! bova
se pa še pri studenci nekoliko pomudila“,
pravi Jernač, in zopet stopata oba po-
bravši svoje kosti in drugo, kar sta imela
nositi, počasi po ozkem kolovozu dalje.
Prišedši do vode odložita vsak svoje
breme in Jernač stopi malo gori nad
studenec ter gleda okrog sebe, da bi
zapazil kako živino; toda ničesa ni bilo
zapaziti. Zato gre nazaj k tovarišu, ki
je ravno pripognjen iz „betiča“ vodo za-
jemal z malim kozolcem ali korcem iz
smerekove kože omajenim. Betič ali stu-
denec ni imel veliko vode, pogubljevala
se je sproti v tla, da se ni videlo, kam
odteka. Komaj je bilo toliko nabrane
v ne velikem, na štiri vogle s kamenjem
v tleh obzidanem prostoru, da se je
mogla z malo posodo zajemati. Taki
studenci se nahajajo pogosto in so toliko
zagrajeni včasih, da živina ne more

vode kaliti; navadno so pa brez vse
ograje, samo mal zidec imajo in verhu
tega kak širok kamen za pokrov toliko,
da se voda čista ohrani in da se preveč
ne ogreje, ako se počasi nabira. Pri
studenci ležijo navadno kaki debeli kamni
ali „têrkli“, da se more na njih počiti,
ako pride popotnik s katere koli strani.
Voda se tu najde, klop tudi, to je kamen
ali lesen têrkelj, kruh ima vsak sê saboj
in oddahne se trudni gorjanec ter okreпча
z vodo in kruhom.

„Žive stvari ne morem zapaziti“, iz-
pregovori Jernač stopivši pred svojega
prijatelja, ki mu ponudi zajeto vodo
rekoč:

„Pusti, pusti živino, tu rajši pij!
dobra je, gotovo se ti bode prilegla merzla
kaplja, po vseh udih se ti bode poznal
požir; veš, tacih studencev je malo, s
tako merzlo vodo“.

Jernač vzame kozolec in pije. „Res
je dobra, čeravno imam mokrote v sebi,
da mi iz kože teče, pa vendar se še
prilega“.

(Dalje prih.)

Kralj Matijaž v slovenskih narodnih pesmih in pripovedkih.

Spisal Simon Rutar.

(Dalje.)

„Pesen druga pripoveduje, da je Matijaž
trikrat že na vojski bil, četertikrat
je ulovljen bil.“ Ostal je v turški ječi
leto in dan. Tedaj pa se ga usmili
mlada Marjetica, turškega cara mlajša
hči. Obljubiti jej mora, da jo omoži sê
svojim mlajšim bratom (ker je bil sam
že oženjen). Marjetica napravi o svoji
godovini velike gosti, upijani Turke in

„ukrade ključe tri: pervega od konjske
štalice, družega od svetle kamrice in
tretjega od voze zle.“ Iz izbice vzame
zlata in srebra ter prevede Matijaža
srečno čez Donavo. Ta pa jej je bil
hvaležen in izpolnil svojo obljubo. (Ko-
rytko, Slovenske pesni kranjskega naroda,
zv. IV. str. 9). — Tudi ta pesen je
mythologične vsebine. Vsem arijskim

ljudstvom so znane pripovedke, v katerih rešuje devica mladeniča iz oblasti pomorskega kralja, (primeri gerško pripovedko o Perzeju, nemško o Siegfriedu). Marjetica velja Slovencem za čarovnico (prim: Korytko III. 52, kjer se pripoveduje, kako je umorila Marjeta mladega Lambergarja z lečnim korenem). Ko je peljala Matijaža čez Donavo, vergla je zlat perstan va-njo, da sta jo laže preplavala.

Tretja pesen nam kaže Matijaža, kako se pokori za svojo poželjivost. K lepi bobnarci je lazil, dokler ga je bobnar spazil, in obodel mož serditi, da ne bo več zdrav morbiti. In zares, njegove rane so bile črne in kmalu je umrl Matijaž neizpokorjen. Bobnar je pa še svojo nezvesto ženo zabodel. — Zadnja pesen nam pripoveduje, kako se je bil napotil Matijaž pred pekel, da bi nazaj pripeljal svojo mrtvo ljubico, kakor nekedar thraski pesnik Orphej svojo Evridiko. Posrečilo se mu je tudi, nazaj dobiti jo; ali na poti mu je izpregovorila, česar bi ne bila smela in zato je morala nazaj v pekel. (Vraz, Narodne pesni ilirske, I. zv. str. b). Torej tudi poslednja pesen ne zatajuje svojega mythologičnega značaja.

Če vse vkup vzamemo, kar pripovedujejo naše narodne pesni o Matijaži, kaj zvemo iz njih? Kaj je storil Matijaž slavnega, junaškega, za slovenski narod imenitnega? — Nič! Matijaž, kakor ga slikajo naše pesmi, podoben je srednjeveškemu vitezu, ki ne najde doma svojega miru, nego se klati od grada do grada, išče nenavadnih čudnih dogodov in se bojuje z vsakim, kogar sreča. Prederzen je zadosti, bojuje se tudi z močnejšim sovražnikom za slavo, ali pa še navadnejše za naklonjenost viteških gospa.

Tudi v dejanjih našega Matijaža imajo ženske prvo mesto in okolo njih se suče njegovo življenje. Kar je Matijaž učinil, to bi bil lahko storil vsak drugi vitez, za to ni potreba ogerskega kralja Matije Korvina (1458.—1490.).

Niti eno dejanje našega Matijaža se ne vjema sè značjem in življenjem omenjenega kralja, ki se je res nekoliko bojeval s Turki, a tako bojevanje ga ni posebno mikalo. Ko si je bil turški car Mohamed l. 1463. Bosno osvojil, izkušal je Matija Korvin sovražniku zopet iztergati posedeno deželo. Udaril je v Bosno in sreča ga je spremljala. Premagal je močno terdnjavo Jajce ter osvobodil 15.000 ujetih kristijanov.

Kmalu potem je prepustil bojevanje svojemu sorodniku Emeriku Szekeli, ki se je hrabro deržal in več manjših zmag dobil. Kralj Matija se je bojeval s Turki pozneje le še l. 1475., ko jim je odvzel terdnjavo Šabac in je oblegal Smederovo. Ob drugih priložnostih je pošiljal le svoje vojskovodje nad Turka. Sam pa se je raji bojeval s češkim kraljem Jurijem Poděbradom in njegovim naslednikom Vladislavom Poljskim. Zastonj je opominjal Štefan Bathori Matijo, naj opusti vse bojevanje proti kristijanom in naj oberne svoje orožje proti dednemu sovražniku kristijanstva. Turkov ni bilo tako lahko ugnati: kar si jim danes vzel, to so ti jutri zopet iztergali. Českemu kralju pa je Matija sčasoma odvzel vse Moravsko, Šlezijo in Lužice in zagotovil si je svoje pravice do češke krone po Vladislavovi smrti. Enako je odvzel tudi cesarju Frideriku IV. dolenje Avstrijsko in premagal l. 1485. Dunaj, kjer je navadno bival do svoje smrti (1490.).

Lepa Matijaževa nevesta je tudi mythologično bitje. Slovenci pripovedujejo,

da je Alenčico rodila jutranja zora, da je bila nebeška devica in da so jo Rojenice zibale v zlati zibelki. Kakor Matijaž, tudi ona ni umerla, temveč vzdignila se je nazaj v svetle oblake. (Terstenjak v Glasniku 1859., str. 25). Alenčica je Slovencem jako priljubljeno ime. Tudi Kersnikova, Lambergarjeva in Markova žena se je tako imenovala (Korytko II. 37; III. 52). Sploh je slovenski Marko popolnoma podoben Matijažu. Tudi „Ribniška Alenčica“ (Korytko I. 127), katero je ugrabil Turek njenemu ženinu, spominja Matijaževe Alenčice.

Kralj Matija je bil prvič oženjen s Poděbradovo hčerjo Kunigundo, katero je bil pa kmalu očetu nazaj poslal. Ko mu je izpodletela ženitev na poljskem dvoru, poročil se je z napolitansko kraljico Beatrico. Nobena Matijinih žen ni bila od Turkov ugrabljena. Le ko je Beatrica skozi Dalmacijo na Ogersko potovala, bala se je zelo, da bi je ne zasačili Turki, ki so bili takrat Dalmacijo opleni in opustošili (l. 1475.). „Trepetaje je prenočila med razvalinami, iz katerih je puhtel dim od ognja in kervi, in katere so bili požigalci malo ur poprej zapustili. Povsodi je deržala njena pot čez ravnokar ubitih trupla. Še le ko je prišla čez Dravo, trepetala je manj za svoje življenje.“ (Mailáth, Geschichte der Magyaren, III. pag. 69) Težko, da bi bila ta dogodka kaj pripomogla k nastanku pripovedi o Alenčice ropu.

Matija Korvin ni bil nikoli od Turkov ujet. Le po umoru celjskega grofa Ulrika II. dal ga je bil kralj Ladislav zapreti v Pragi. Pač pa je bil Korvinov oče Ivan Hunyadi dvakrat v turški ječi, ali prav za prav v oblasti turških zaveznikov. Ta Hunyadi je v hervaških narod-

nih pesnih dobro znan pod imenom Janko Sibirjanin (t. j. Erdeljec).

Snubil je lepo Janjo iz Temešvara in sin njegove sestre Sekul (Szekeli) mu je pomagal dobiti jo. Ivan Hunyadi je bil velik junak in bojeval se je skorves čas svojega življenja zoper Turke.

Že l. 1440. je prepodil sovražnike kristijanstva iz okolice beligradske in iz Erdeljskega. Pri Sibirji (Hermannstadt) je potolkel 20.000 Turkov, sam pa je izgubil le 3000 mož. In kmalu potem je premagal z majhno vojsko pašo Šehabedina pri Vasagu. Pa še večjo slavo si je priboril Hunyadi v turških vojskah. Papež Eugen IV. je bil ukazal l. 1443. pridigovati veliko križansko vojsko zoper Osmane. Na Ogerskem so se zbrala kristijanska krdela, obstoječa iz Poljcev, Ogrov, Serbov in Romunov. Hunyadi pelje križarje žez Donavo, podi Turke od mesta do mesta, odvzame jim vso Bolgarijo in prekorači v pozni jeseni celo balkanske soteske. V petih mesecih je pokončal nad 30.000 Turkov. Zna gonosen se je vernil potem v Budo, kjer ga je ljudstvo sprejelo z neizrečenim navdušenjem. Papež in vse najmočnejše deržave so mu čestitale o tolikih uspehih. Že so kovali načerte, kako bi Turka za zmerom iz Evrope izpodili. Kristijanska vojska naj bi se vzdignila naravnost nad Carjigrad in izveršila svojo veliko nalogo s pomočjo gerškega cesarja. Druge vlade naj bi poslale svoje brodovje v egejsko morje. Pa vse to se je zdelo Hunyadu preveč deržno in sklenil je spomladi l. 1444. desetletni ugodni mir s Turki.

Ali ta mir ni trajal niti deset dni! Papež je pisal na Ogersko, da je sedaj najugodnejši čas za iztiranje Turka in da je za to že vse pripravljeno. Njegov po-

slanec kardinal Julij Caesarini je terdil, da z nevernikom sklenjeni mir nima veljave in da on odveže po svoji apostolski oblasti poljskega kralja Vladislava in Hunyada vseh obljub. Poslednjega so s tem pridobili, da so mu pismeno obljubili bolgarsko kraljestvo, če bodo Turki izpojeni. Tako so se vzdignili kristijani nad mohamedane in pri Varni se je unela kervava bitka (1444.). Toda prelomljena prisega se je strašno maščevala. Vsa kristijanska vojska je bila pobita in razkropljena, poljski kralj ubit in kardinal Caesarini je poginil. Hunyada pa je ujel na begu valaški vojvoda Drakul, zaveznik sultana Murada. Čeravno je zadobil ogerski junak v kratkem času svojo svobodo, vendar ni mogel pomiriti različnih strank v svoji domovini in združiti jih proti Turkom. Pobitje pri Varni je bilo sicer nekoliko otemnilo Hunyadovo slavo, ali vendar je bil on edini, ki se je upal ustavljati se turški sili z uspehom. Zato so ga izbrali Ogri l. 1446. na rakoškem polji za deželnega oskerbnika ali gubernatorja, dokler ne prevzame mladoletni Ladislav sam vlade.

Hunyadi je izkušal oprati svojo sramoto pri Varni in zbral je 25.000 mož zoper Turka. Med temi je bilo tudi mnogo Slovencev iz dolenjega Štajerskega, bližnjega Ogerskega in Hervaškega. Na Kosovem polji, kjer je bilo uničeno serbsko

cesarstvo pred 59 leti, srečata se tudi l. 1448. sovražnika. Šestkrat večja turška vojska se postavi Hunyadu nasproti. Pred začetkom bitke je pozval ogerski junak Vitez enega Turka na dvoboj. Prišel mu je nasproti Eliezes iz Azije. Spopadla sta se in po kratkem boji padel je Vitez s svojim konjem, Eliezes se je pa komaj obdržal na svojem močnejem žebcu. To je bilo Turkom veselo znamenje, da bodo zmagali. In res, po tridnevnem klanji bila je vsa ogerska vojska pobita, ujeta in razkropljena. Pa tudi 40.000 Turkov je obležalo na bojišči.

Hunyada je ujel turški zaveznik Jurij Branković, ki je vladal staro Serbijo in Hercegovino pod turškim gospostvom. Tri mesece je ostal Hunyadi v ječi. Branković ga je izpustil se le, ko se je ta zavezal, da bode oženil svojega sina Matijo (Korvina) z Brankovičevo vnukinjo Elizabeto Celjsko. Brankovičeva hči Katarina je bila namreč žena zadnjega celjskega grofa Ulrika II. Njijina hči Elizabeta je bila izrejena pri Brankoviću in sicer v gerski veri. Ker se ni izversila njena možitev s Korvinom, bila je pozneje zaročena goriškemu grofu Janezu. A tudi s tem se ni poročila in umerla je l. 1455. Morda je njena osoda kaj pripomogla, da je nastala pripoved o „Marjetici, turškega cara mlajši hčeri“, ki je rešila Matijaža iz turške voze.

(Dalje prih.)

Spomini s pota.

(Dalje.)

Drugo književno društvo je Matica, o kateri je že bilo rečeno. Sen, v koga jo je zazibal absolutizem, bil je tako

terden, da je niti hrupni uzkers starodavnega ustava ni mogel probuditi. Stoperp leta 1875. se je predramila, ko jo

je nekoliko delavnih mlajših pisateljev začelo živo stresati, a zdaj dela kakor bi hotela popraviti, kar je dosle zane-marila. Leta 1875. je izdala dve knjigi, 1876. tri, 1877. pet in 1878. devet knjig na 122 tiskanih polah, med temi je bilo 6 zabavnih in 3 podučne, 6 izvirnih in 3 prevodi. Matica ne prinaša strogo znanstvenih spisov, temveč samo lepo-znanske in podučne, ki so namenjeni srednjim stanovom ter so pisani v lahko umevnem zlogu. Gospodarstvo je zdaj v najlepšem redu, more se reči uzorno in število udov raste nečuvno hitro. Matica, ki je poprej imela ali pa tudi ni imela 400 udov, štela jih je 1877. že 1000 in 1878. skočilo je število na 2000. Takisto jej je tudi imetek zrastel od 20.000 na 40.000 for. V priznanje njenega uspešnega delovanja dovolil jej je sabor 2000 for. letne podpore in — če nas ne vara spomin — dobiva neko pripomoč tudi od krajinske vlade. Ako sedanji, malone iz zgolj pisateljev sestavljen odbor uztraje v tej delavnosti, mora s časom nastati popoln prevrat v dosedanjih socijalno-narodnostnih raz-merah, idoč na zator one plehke in me-kužne poulične nemške beletristike, ki se tudi po Hervaškem širi več nego bi človek veroval.

Naposled je še društvo sv. Jeronima, ki ima isti namen kakor naša sv. Mo-hora družba, samo da je osnovano na nekoliko drugačnem temelji. Vsi do-hodki se namreč skladajo v glavnico, a stroški za izdavanje knjig pokrivajo se iz obresti, dočim naša Mohorova družba ima svojo glavnico v čitajočem narodu, ki vsacega leta vestno plačuje svoje obresti. Društvo ima zdaj blizu 50.000 glavnice in okoli 4500 udov, med njimi je pa jedva 500 kmetov.

To so tri književna društva, na ka-tere je vsak Hervat lahko ponosen.

Omeniti je še pedagogijskega knji-ževnega zbora in na novo ustrojenega arheologijskega društva, ki se je prav resno lotilo zadane si lepe naloge. Mnogo si obečajo tudi od umetnijskega društva, ki je ustanovljeno najnovejšega časa.

* * *

Kraljevina hervaška je povsem slo-vanska zemlja. Obe polovici, meščanska namreč kakor tudi vojniška, imate zgolj hervaško in serbsko prebivalstvo. Samo v sremski in virovitiški županiji, zatem v petrovaradinski polkovniji in po večih mestih živi nekoliko Nemcev, katerih šte-vilo pa gotovo ne presega dveh odstotkov ukupnega prebivalstva. No pri vsem tem nemčari se silno pod Zvonimirovo krono, zlasti po Slavoniji in po mestih. Izuzeti mi je samo hervaško primorje, kjer res ni čuti nemščine. Nadomeščuje jo talijansčina.

Glavno mesto Zagreb daje glede tega ostalim mestom slab primer. V njem se nemškutari toliko, da pravega rodo-ljuba, katerega je morebiti pritirala želja, da bi si ogledal ponosno hervaško pre-stolnico, kmalu zabolé ušesa. Prišedšemu na kolodvor, ponuja se ti voz po nemški, v gostilni poprašuje nemški natakak po tvojih željah in razgerne pred tebo nemški cenik raznim jedém in pijačam. Nisi se še načudil tej prikazni, uže se ti pribli-žuje nemški Kočevnar s košaro ter te na-govarja, da bi pri njem poskusil srečo na „hoch“ ali „nieder“. Nevoljen na-potiš se v kavarno. Pozdravljajo te nemški in navalé pred tebe kup vsakoverstnih nemških novín. Vse kakor da si v Beču. Stopiš v trafiko. Takisto. Zaiđeš v kako prodajalnico. Nič drugače, samo ako

Vesela vožnja.

nosiš gosposko suknjo. Opraviti imaš v uradu. Sluga te nagovori hervaški. Hvala Bogu, misliš v sebi, vsaj tukaj so Hervatje. Gospode še ni v uradu. Čakati moraš. Glej! tod prideta dva; pošteni sta, govorita kakor ju je mati učila. Od nasprotne strani prihaja tretji, pozdravé se in eto jih v nemščini. Malo po nemški, malo po hervaški, tako gre ta mešanica, dokler se naposled ne izgubé vsak za svoja vrata.

Hajdi na šetalisce! Lep večer je in vojniška godba igra. Krasne gospe in gospodiče, oblečene po najnovejši pariški modi, sprehajajo se tu verstoma ali sedé hladeč se sladoledom. Okoli njih se omuhavajo nagizdani gospodičici, čeverljajo, šalé se in strižejo z očmi. Rekel bi: „tu srečen je vsak; kdor ni, pa se dela“. Tudi ti se jim primakneš, pohajaš za njimi in vlečeš na ušesa, ne da bi se deležil njihove sreče — tujec si med njimi — samo vedel bi rad, v katerem jeziku se med sebo pogovarja ta izbrana gospoda hervaška. Kaj si namergodil obraz? Kakor vidim, ni ti po volji ta najnovejša izkušnja. V tem društvu gospoduje nemščina, krasno doneča hervaščina potisnena je v kot. Na sijajnem plesu, pri koncertu, v gledališči po ložah tudi ni drugače. Povsod prevaguje nemščina ter nemščina. Zdaj stoperv ti je razumljiva ona gorjupa ironija, ona vjedljiva čemernost, s katero je l. 1861. na saboru Dr. Ante Starčević branil in podpiral svoj predlog, ki je šel na to, da se nemški jezik tudi kakor predmet iztisne iz hervaških srednjih šol. Rekel je namreč: „Čemu mučite svojo deco še po šolah z nemščino, saj te se v Zagrebu vsako dete lahko na ulici nauči.

Ako človek gospodom očita to njihovo slabost, dobi navadno v odgovor: „Kaj

čete? Naše ženske so uže od malih nog privajene nemščini. Kakor mati tako hči. Slaba odgoja. Kaj čete? — „Ni istina“, odzivljejo se na to gospé, „me smo dobre Hervatice, rade govorimo hervaški, ali vi moški, vi nas kvarite. Zakaj nas najrajši nagovarjate nemški, zakaj nam nosite „Agramer Zeitung“ a ne „Obzor“, zakaj nas zasipljete nemškimi romani, zakaj nam rajši ne naročite „Vienac“? Licemeri, spokorite se najpred sami“!

To je vražji kolobar. Težko je tu razsoditi, kdo je manj kriv.

Poleg dveh hervaških dnevnikov, uže imenovanega „Obzora“ in uradnih „Narodnih Novin“ izhajata v Zagrebu še dva nemška dnevnika, namreč Kroat. Post in stara teta Agramerica, ki ima med vsemi štirimi gotovo največ čitateljev. Strokovna časopisa „Šumarski list“ in „Tergovački viestnik“ sta pol miša pol tiča, poleg hervaških sestavkov prinašata namreč tudi nemške. Hervat z opanci in torbo v fraku pod cilindrom! Tri zagrebske knjigarne živé največ o šolskih knjigah in pa ob nemških Modejournalih in raznih Romanbibliothekah. Tergovci in različni denarni zavodi dopisujejo si večim delom v nemškem jeziku.

Doseljeni Nemci so največ poduzetniki, obertniki, rokodelci in tergovci. Ker so razumni, marljivi in varčni, opomorejo si navadno hitro in pridejo tudi do imetka in po njem do politične veljave. O kaki hvaležnosti do naroda, po katerem so se vzpeli do blagostanja, ali o spoštovanji njegovih svetin se pa pri teh priseljencih jedva more govoriti; mnogi med njimi so kar naravnost neprijatelji hervaškega naroda in njegovim narodnim in političnim težnjam. Na teh ljudeh najde

dragovoljno oporo vsak, ki bi hotel Hervate na zid pritiskati, bodi si Madjar ali Nemec. Kar je med njimi luterancev imajo od nekaj let sem svojega pastora, h kateremu so — vsaj prvi čas — tudi katoliški Hervatje radi zahajali, zlasti ženske. Naj jim bode, ako jih veseli. Ali nepotrebno se nam zdi, da se v Zagrebu v dveh katoliških cerkvah beseda božja oznanuje v nemškem jeziku. To je preveč obzira za pest katoliških Nemcev, katerih otroci se morajo naposled vendar pohervatiti, ako hté ostati v deželi.

Kakor po Zagrebu, tako se več ali manj napihuje nemščina po vseh hervaških mestih razen Reke, ki pa je zdaj itak odtergana od matere zemlje. Glede nemškutarstva pervakuje pa Varaždin, katerega Hervatje zato tudi imenujejo hervaški Frankfurt ali Frankfurt na Dravi. V njegovem lepem gledališči navadno kraljuje nemška muza. Celo Karlovec, ki si rad prideva ime „najdomorodniši“, ima dosti lulike. Zavrgla se je celo v njihovo staro častljivo čitalnico. Še slabše je po Slavoniji in v vojniški krajini. Osek je na polovico nemški in ima na slavo Velike Germanije vsake zime stalno gledališko društvo, po družih mestih in terjih se pa klatijo potujoča društva zadnje verste. V Vinkovcih in v Mitro-

vici našli so se celo dobrovoljci, ki predstavljajo v nemškem jeziku. Povsod od Zagreba do Zemona nahajajo polno hvalnega občinstva tudi vsake verste „Volkssängerji“ in „Natursängerji“.

Največo zaslonbo ima pa nemščina v Židih. Herviški Žid se čuti Nemca, kot tak se vede v svoji hiši, v sinagogi in na ulici. Dvomim, da bi se na vsem Hervaskem našla samo ena skoz in skoz narodna židovska rodovina. Posamezni moški, sosebno mlajši se res nekamo vedó kakor narodnjaci, todà pri njih človek nikdar ne more prav vedeti, kaj je ponarejeno, kaj istinito. Toliko pa je gotovo, da v politiki ne gre na nje zanašati se. Kdor ima moč v rokah, ima tudi žide za seboj. Za Raucha so bili Madjaroni, pod Mažuraničem so narodnjaki, no bržčas samo talmi-narodnjaki. Samo šola more s časom te razmere zboljšati.

Kaka poštena slovenska duša si bode morebiti mislila: Kako je vendar mogoče, da je nemštvo moglo na Hervaskem pognati tako močne korenine; ali nismo tu mi Slovenci, tako rekoč živ žid in jez? Smo, smo jez, ali kakov? Ves razvotljan in skoz in skoz nemštvom procejen. Kjerkoli se ga dotakneš, procedi se ti nemštvo izpod persta. Bog pomagaj!

(Dalje prih.)

Fr. Poljanec.

Pogovori.

IX.

Slovenci se ne moremo prečuditi, kako lepo se je razvil in očistil naš jezik v tako kratkem času. Veselimo se té čudovite izpremembe sami, in ponosno

jo s perstom kažemo našim nasprotnikom, naj stermé o tolikem čudu, kateremu ni enakega v jezikov zgodovini; ako jim kanec zavisti kali in greni to stermeje;

nič ne dé! Sosebno naši jezikoslovci, pravi in ponarejeni, gledajo z veliko zadovoljnostjo to doveršeno delo svojega truda, svoje učenosti. Po pravici, vsa ta izpremema je za res njihovo delo! Človeku pri nas ni treba Metuzalemove starosti, da je sam doživel, sè svojimi očmi gledal ves ta razvoj. Prijazni bralce, ki imaš kakih štirideset lét, zamisli se nazaj v svoja otročja leta, ko si na terdi klopi prvič napajal se posvetne učenosti; ali se ti ni godilo kakor meni? Kako napušno sem mloval priproste ženice, ki so molile na mašne bukovice, tiskane v starokopitni, okorni, barbarski bohoričici, s tistim dolгим, zakrivljeni palici podobnim „esom“, katerega ni najti v Zvonovi tiskarni, da bi ga pred oči postavil svojim mladim bralcem, s tistim neukretnim *sh* in *zh*! Kaka sreča, da sem se rodil v novem, zlatem veku, ki nam je napočil z blaženo gajico! Vjoličice pod germom nisem bil tako vesel, kakor tistih ljubih polževih rožičkov nad *c*, *s* in *z*: zdelo se mi je, da so té pismenke same ponosne in vesele svoje nove dike! S kako radostjo sem jih gledal tiskane, s kako neutrudno pridnostjo jih je ponarejala moja mlada, okorna roka! O da ni stanovitnega veselja na svetu! Teh rožičkov ne gleda zdaj več tako rado moje razvajeno oko, in v pisanji, zlasti hitrem, so mi celo neprijetni! Ali takrat je bilo vse drugače; kaka škoda, da ni obveljal tudi tisti *e* z rožičkom na glavi, katerega nam je bil prinesel čestiti gosp. Matija Majar iz Hervaškega, ali odkód!

Skoraj potem pride druga nova doba, ki nam je prinesla krásni *ega* za *iga* in *om* za *am*. Kako smo mogli toliko časa mirno in zadovoljno živeti sè svojim črnim kruham ter veseliti se beliga

dné! A kaj, svet si je zadovoljno ogenj kresal, dokler niso bile iznajdene „žvepljenke“ brez žvepla.

Nekoliko let potem tretja doba: vojska se je napovedala samodlasniku *e* pred „erom“; kaj nam je treba tega lenúha, ki še pravega določnega glasú ne dá iz sebe? Koliko dražega črnila, koliko še dražjega časa se je potratilo s to spako! Če jo terpé drugi narodi, njih škoda! Zakaj Nemec ne piše „vrbessrn“ in Francoz „vaincr“ kakor bi bilo edino pametno! V tem smo Slovenci zares prekosili druge narode; da se nam svet smeje, to nič ne dé. Le po njem! Tistega *e* pred „erom“ ne terpimo; *r* korenjak je sam dovolj krepak, da mu ni treba naslombe; *r* je samoglasnik! to je naša najnovejša, epohalna iznajdba. Heureka! sto volóv na oltár!

S tim tretjim napredkom se jaz nisem mogel sprijazniti, nepotreben se mi zdi, dà škodljiv! Mendà se ne motim, ako se mi zdi, da se od nekaj časa naš jezik mnogo terje govori, ker znano je da pisava upliva na izgovor. Tisti „samoglasni“ *r* se ni prej morebiti nikoder pri nas tako neprijetno terdo izgovarjal, kakor hervaški ali češki; zdaj si ga pa zlasti naše mlado „razumništvo“ posebno privošči; vsled tega se sploh blagoglasje v jeziku pri nas bolj zanemarja. Zdi se mi, da ne terdim preveč, ako pravim, da je ta nesrečna novotarija nakopala mnogo neprijateljev našemu jeziku, narodnosti naši, in to tudi v verstah naših rojakov in še bolj naših rojakinj. Todà to samo mimo gredé.

Naš jezik ni imel miru in pokoja. Jezikoslovci — in pri nas je vsak tretji človek jezikoslovec — spravili so se nadenj; obdelovali so ga na vse kriplje in ugnjetali kakor testo, tako da je imel

skoraj vsako leto drugo lice; dobili smo tisti baš, stoperv in nego; nij, nej in né; živenje, živalij, hiža i. t. d. i. t. d. Kakor kertje glist iskali so starih beséd in oblik, in kar je kateri našel v svoji modrosti in učenosti, hitro na prodaj! In pisatelji — kedor bo prej! — vsi za njim. To je bil razvoj, to je bilo napredovanje! — kar je bilo še lani sveta resnica, to se je letos zamétalo. Uboga slovenščina je bila predmet, na katerem je vsak poskušaval in izkazoval svojo učenost; z njo se je vse smelo kakor s podganami in privajenimi zajčki, katere imajo učenjaki za gerde „vivisekcije“. Drugi narodi so delovali in napredovali na slovstvenem, tehničnem, gospodarstvenem, političnem polji; mi siromaški Slovenci, ki nismo mogli v tem tekMOVATI z njimi, napeli smo vse svoje moči na jezik; drugi so imeli svoje nove ideje, iznajdbe, mi svoje vedno nove oblike in besede.

In kaj je vsemu temu nasledek? Da dandanes nimamo slovenskega jezika, enotnega slovenskega jezika. Dva časnika, dva pisatelja ne pišeta enako. Kaj pravim? isti pisatelj piše danes tako, jutri tako. In kaj je zopet temu nasledek? Da slovenščina peša, da se počasi poriva iz omikanih krogov, da bode skoraj kar je bila nekedaj, jezik za kmeta in posla. Slovenski pisatelji ne pomislijo, da, če smo tudi Slovenci jezikoslovski narod par excellence, vendar ni vsak, kedor bere, jezikoslovec. Kako moremo po pameti zahtevati, da naj se vsak človek vedno in vedno jezika uči? Komaj se je privadil té in té novoizkoveane besede, té nove oblike, že jo je izpodrinila druga! Še človek, ki se je nekoliko učil, mora tu pa tam ugibati, ko bere slovenske liste in knjige, kaj pomeni ta in ona beseda, kaj hoče s to čudno zavijačo reči

učeni ali napol učeni pisatelj. Poskusi, beri dva, tri slovenske liste zaporedoma od konca do kraja, nekako čudno se ti bode začelo mešati po glavi, kakor da bi se ti bližala — morska bolezen. Ne varajmo, ne slepimo se! Še se kupujejo slovenski listi in knjige slovenske, menj in menj od dné do dné, res, a vendar se še kupujejo. Ali koliko pa se jih bere? koliko jih leži nerazrezanih na policah! Tè razmere so nezdrave, za to pa tudi niso terpežne. Rodoljubja ne smemo vedno klicati na pomoč, kakor sem že nekedaj rekel; rodoljubje se taja kakor led na solncu. Ako hočemo, da narod kupuje naše spise, podajajmo mu jih take, da jih bode mogel z veseljem in pridom brati.

Ali se torej ustavljam napredovanju v jeziku, hočem li, da pišimo še danes, kakor se je pisalo pred tridesetimi leti? — Bog ne daj! Napredka, razvoja je treba povsod, tudi v našem jeziku. Trebiti je bilo treba iz njega, kar je očitno napačnega, gerde tuje besede nadomestovati z domačimi; čistiti je bilo treba jezik, gladiti in bogatiti; kovati je bilo treba tudi nove besede novim pojmom. Ali vse to je bilo treba delati polagoma, zmérno, s pametjo. Pri nas se je vse prenašlo in jezik je predelaval kedórk je utegnil, vsak po svoji glavi, po svojih načelih, večkrat pa tudi brez načel. Jezikoslovne razprave pišejo, in to oblastno pišejo, še dandanes pri nas po časnikih ljudje, ki kažejo se svojimi debelimi napakami, da ne znajo še prvotnih slovniških zakonov. Imamo pa tudi móž, kateri so korenito izobraženi, učeni jezikoslovci, poklicani, da nam pospešujejo jezikov razvoj po njegovih zakonih, a ti poslušajo samo svojo bistroumnost brez ozira na življenje, na dejanske potrebe; preglo-

boko nam orjejo in v svoji gorečnosti nam potrebito in izmečejo s plevelom vred mnogo dobro rastlino. Brez potrebe nam oživljajo in vrivajo stare besede in oblike, katerih poprijeti se nam ni moči. Njih delovanje je predoktrinarno, zatoorej neplodno, da mnogokrat celo škodljivo.

Drugim očitam napake, ali se sam čistega čutim? Da bi bilo tako! Tudi jaz nisem ostal vedno dosleden, zvest svojemu prepričanju. Dal sem se pogovoriti, poprijel sem se té in one novotarije proti svojim načelom, ker se mi je vedno in vedno očitalo, da sem starokopitnik, da je moja pisava preveč „kranjska“. Moja namera je bila in je še sedaj pisati takó, da me bode kar največ moči bralcev umelo, deržati se ljudske govorice, kolikor dopuščajo jezikovi zakoni. Zlasti sem gledal na to, da naj se v mojem listu piše en jezik, kolikor moči pravilen, če tudi ne po naj novejši šegi; jezik slovenski, ne tista neslana mešanica iz slovenščine, nove in stare, iz hervaščine, ruščine in drugih slovanskih narečij skupaj znešena kakor sračje gnejzdo. V mislih sem imel

sosebno take bralce, ki so sicer slovinci in se ne sramujejo in ne zatajujejo svoje narodnosti, a vsled svoje odgoje nimajo nič pravega zaupanja v slovenstvo, oni ne morejo prav verjeti, da bi bilo moči kaj poštenega spisati v slovenskem jeziku. Taki ljudje so silno občutljivi, dejal bi skoraj sitni, vsaka nenavadna beseda ali oblika jih zbode. Take ljudi, in kedó bi tajil, da je pri nas mnogo takih — treba je pridobiti, privaditi jih s časom, polagoma za sabo potezati, da stopijo, ko so prej nekako čez mejo pogledovali, krepko, določno, z obema nogama na narodno polje. To se meni zdi dobiček za narodno stvar. Pridobiti sem hotel, kolikor moči, zlasti naše ženstvo, in ako smem verjeti, kar se mi je že večkrat reklo, to moje prizadevanje ni bilo popolnem neuspešno. Več ne smem reči, dasi bi lahko.

Dobro vem, da bodem s to svojo odkritoserčnostjo seršene razdražil; ali, gospoda moja, jaz se ne bojim zamere, in če sem se je kedaj ogibal, zdaj mi je žal. S.

Vadnica.

9.

J. S. v. G. To so torej tiste pesmi, o katerih se je govorilo v 8. šte. da so založene; po naključji so nam prišle že zdaj v roko. Poglejmo jih torej in izpregovorimo besedo o njih, da ustrežemo g. pisatelja želji.

Moje želje.

Povej mi vendar zdaj osoda,
Kedaj mi želje izpolniš?
Le kočico mi daj v vasi,
Kjer ne vladuje mestni vriš.

Okolo kočice nežen vertec,
Njemú nasproti mičen gaj;

Zadosti to bi bilo zame,
Na svetu 'mel bi sladak raj!

Zemljo bi sam na vertu kopal,
Cvetic prekrasnih bi sadil;
Spomladi bi in bi poleti
Njegá serčno se veselil.

Mej lipami pa v hladnem gaju
Postavil bi klopičico;
Na njej bi senčil se poleti,
Poslušal slavca pesmico.

Kedaj uprašam te, osoda,
Kedaj mi želje izpolniš?
Kolibo le, oh! daj mi v vasi,
Kjer ne vladuje mestni vriš.

Nič posebnega, ne na dobro stran, ne na slabo. Krotke želje, navadne misli, tolikokrat že izrečene (pr. Levstik!), a to bi nič ne delo, samo ko bi bila oblika, v kateri so misli povedane, malo bolj izvirna, da bi imela pesem kaj posebnega, svojega! Pesem je skozi in skozi mlada, oblika (v ožjem pomenu) še precej okorna. „Povej mi vendar zdaj osoda“, ta „zdaj“ je pravi zamašek; „izpolniš“ ima posiljen naglas zaradi rime. „Le kočico mi daj v vasi“; tu bi se moralo pisati u vasi: „Okolo kočice nežen vertec“; ta pridevnik „nežen“ ni kaj karakterističen. „Njemu nasproti mičen gaj“; tudi tukaj je beseda „njemu“ napak naglašena, kakor malo spodaj beseda „njega“; teh hih se je bilo prav lahko ogniti. „Na svetu ‘mel bi sladkaj raj“, ta elizija je vendar malo prehuda; tudi je bilo tu pisati sladek zaradi naglasa. „Cvetic prekrasnih bi sadil“; tudi ta pridevek „prekrasnih“ ni primeren, karakterističen na tem mestu. „Njega serčen se veselil“, ta njega se more odnašati samo na vert; ali ta beseda je bralcu že skoraj iz spomina. „Na njej bi senčil se polet“; tu naj bi se naj raji kar naravnost reklo: na njej hladil bi se poleti.

2. Ob Soči.

Vi Soče valovi
Povejte mi to:
Zakaj proti stočji
Hitite tako?

Postojte en malo
Pri meni tu vsaj;
Povejte, v kanalu
Kako je še kaj?

V kanalu vasi
Najljubši za me,
Kjer ljubljena mati
Rodila me je.

Povej al lju'ca
Še moja živi,
Za ktero v plamenu
Mi serce gori?

Vernite, vas prosim,
Se spet v kanal,
In ljubci nesite
Moj serčen pozdrav!

Po vsebini, mislih je ta pesmica prava verstnica prvi; kar smo rekli o oni, velja tudi tej.

A oblika nam kaže še hujše hibe. „Vi Soče valovi, povejte te mi to: Zakaj proti stočji (iztočji?) hitite tako“? Ker je besedica „to“ tako poudarjena, meni bralec, da hoče pesnik samo to ali vsaj posebno to vedeti, zakaj Soča tako hitro teče; pozneje vidi, da ima mladenič vendar kaj imenitnejšega z njo govoriti: „Postojte en malo (ta beseda se vendar ne sme rabiti!) pri meni tu vsaj; povejte: v kanalu kako je še kaj“? To vprašanje je zavito strašno po domače ali recimo raji, da je neizrečeno trivijalno. „Kjer ljubljena mati rodila me je“; to je lepo, da se spominja svoje matere, ali čudno je, da ne vpraša, kako se ji godi; čudno bi ne bilo ako bi je ne bil omenil. Samo ljubica ga skerbi, a kako poprašuje po njej? „Povejte, al ljubca še moja — živi“? Kje si moramo misliti pesnika? Med kanalom in morjem, gotovo; menda v Gorici; od kanala pa celo do morja ne more biti dan hodā, to je torej vendar čudno, da mladenič, tako blizu svoje ljubice živeč, še ne vé, ali dekle živi, ali ne. Valovi bi mu lahko odgovorili, da naj gré sam pogledat, saj ni tako daleč. A kaj naj si celo mislijo ti valovi, kojim mladenič v svoji zaljubljenosti izreka čudno, prečudno prošnjo: „Vernite, vas prosim, se spet v (u) kanal, in ljubci nesite moj serčen (serčni) pozdrav, (kanal — pozdrav tudi rima!) kaj takega gré pa vendar že čez najivnost. Da pesnik ogovarja luno, zvezdo, oblak, tudi reko, naj mu nese pozdrav v daljno domovino, te je vse prav in lepo, poetično; a kaj takega jih sme samo, da mu gredoč storč, ne pa zahtevati od njih, da naj se vernejo ter nazaj gredo, kakor da bi bili kaj pozabili. Zchrave pameti je treba povsod, tudi v pesmi. — Ostale pesmi s Spomini na mladost, Nadgrobnik-u, Lilija, Nekemu dekletu, Tožba tice, Rodoljub in serce, i. t. d. podobne so vse pervima dvema, tako da bi bilo nepotrebno obširneje o njih govoriti. Skoro vsaka izmed njih se naslanja na kako Levstikovo, Jenkovo ali B. Miranovo pesem, povsod pogrešamo izvirnosti. Tu pa tam se nahajajo čudne prikazni: „Kaj mi tare dno serca“? — „Točne pesmice si kujem“ (tica!) in zopet: „Pesmi žalostne si kujem“. Debeli slovniški pregreški: „Ko sem po tratih šetal se“ — V težavih k tebi prihitim. — Z lepo dušecimi cvetici (!) — Mila luna še me (mi?) seje,

i. t. d. Še najboljša izmed vseh je menda zadnja, dasi je njena oblika nedovršena. Postavimo jo sem:

Terdočedrčno dekla.

Cvetele so rože,
In pele iz vej
So tice, po lahko
Je čas šel naprej.

Ne vem, kak' je prišlo,
Pa meni se zdi,
Da tice molčijo
Da rožic več ni.

Umerla je radost,
Boleha serce;

Ranilo ga zalo
In nežno deklé.

Ranit' ga je hotla,
Zacelit' pa ne,
In drug ga nobeden
Ozdravit' ne vé.

Naj cvetejo rože
Naj tice pojó,
Pa moje sercé mi
Več zdravo ne bo.

Sama ta drobna pesmica daje upanje, da bi g. pisatelj, ako bi se hotel učiti in dobre svete slušati, mogel še kedaj kaj lepega spisati.

S.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

G. Fr. Končan v Lj. Zakaj smo vašo „Milado“ ustavili? — Da bi ne bili nikoli z njo začeli! Prizadela nam je mnogo preglavice. Ker radi jemljemo v svoj list, kar nam kedo kolikaj dobrega pošlje, boji si Peter ali Pavel, da bi pridobili Zvonu novih moči, zlasti pesniških, poskusili smo z vašo nesrečno Milado. Pesem je kazala o prvem pogledu nekaj talenta, a kar je imela dobrega v sebi, bilo je vse tako prevlečeno in pokrito z razno navlako, da se pesem nikakor ni mogla priobčiti v svoji prvotni obliki. Začeli smo jo sproti prenaresati in popravljati, prečertavati, gladiti in piliti, a delo se je če dalje bolj množilo, slednjič smo se ga naveličali; s koncem ni bilo že celo nič začeti. Zdelo se nam je najbolje stvar ustaviti. Rokopisi se, kakor vam je pač znano, ne vračajo, vendar vam ostali kos morebiti pošljemo, ako ga še najdemo. Nepotrebno pa se nam zdi to, da si z dolgim pisanjem tolikanj prizadevate, pokazati in razodeti nam vso svojo neizobraženost in neotesanost. Tisto kar namigavate o Halmu in onem bavarskem učitelju, hoče biti nesramno, a je samo smešno. Kakor kaže, tare vas bolezen, ali prav za prav dve bolezní;

Grössenwahn in Verfolgungswahn. Bog vam daj zdravje!

G. Anonymus v Vipavi. O „Veseljaku“ imate vi svoje misli, mi pa svoje.

LISTNICA ODPRAVNIŠTVA.

G. A. P. v R. Poslano upamo da ste že prejeli. — G. M. S. v M. Poslano naročnino prejeli; da je ostalo na naslovu še staro znamenje $\frac{1}{2}$, to naj vas nič ne moti!

G. M. N. v Rodgoni. Naročnina nam ni došla; prosimo, poprašajte na pošti. Vendar smo vam poslali zahtevane liste, ali ste jih prejeli?

Čč. naročnikom Zvonovim poročamo neprijetno vest, da je g. prof. Levec za nekoliko časa zadržan nadaljevati svoj spis: „Odlični pesniki i. t. d.“; a preverjeni naj bodo, da ostanemo zvesti svoji obljubi. Za odškodovanje jim naznanjamo drugo novico, da nam bode namreč skoraj mogoče, razveseliti jih s tolikanj pogrešanim g. Jurčičevim imenom.

Uredništvo.

„Zvon“ izhaja 1. in 15. dan meseca; naročnina 5 gold. za vse leto, 2.50 za pol leta; Napis: Redaction des „Zvon“, Wien, Währing, Herrengasse 110.

Izdaje in ureduje Jos. Stritar.

Tiskata: A. Keiss in P. Horn.